

Het gebruik van pesticiden is ongewenst. Deze middelen kunnen terecht komen in ons water en veroorzaken mogelijk schade aan het milieu en gezondheidsrisico's voor kwetsbare groepen in onze samenleving. Enkele tuincentra verkopen deze middelen niet meer. De Nederlandse overheid streeft naar het afbouwen van het middelengebruik door particulieren.

De natuur kent geen 'onkruiden'. Ze kent alleen planten die kansen grijpen. Onbegroeide grond is een probleem; hij droogt uit door de zon, verdicht door flinke regenbuien, en verdwijnt met wind en regen. Overal waar de mens harkt, spit, ploegt of stoeptegels legt, zal de natuur dit oplossen door de bodem te bedekken met planten. Probleemoplossers bij uitstek zijn snelgroeïende eenjarigen die niet veeleisend zijn. We kennen ze vooral onder de noemer 'onkruiden'.

Gras op de stoep vinden we vuil, terwijl we gras in het gazon prima vinden. Hoe we over een bepaalde plant denken, hangt af van de situatie. Een plant is dus niet altijd en overal 'onkruid'. We spreken daarom beter van gewenste en ongewenste plantengroei.

Als je geen ongewenste planten wil, dan kan je maar beter gewenste planten zetten. Kies leuke planten voor in de border of onder struiken en bomen.

Gezond gazon

o Gras en bloeiende planten

Een mooi gazon bestaat nooit alleen maar uit gras. Dat is onnatuurlijk. Er duiken vanzelf planten op die er goed tegen kunnen dat je ze maait of erover loopt. Witte klaver, madeliefje of gewone brunel bijvoorbeeld. Zo'n gemengd gazon is net zo bruikbaar als een gazon van enkel grassen. Het is bovendien mooier, natuurlijker en biodiverser.

o Volle zon

Een gezond gazon ligt altijd in volle zon. Schaduw is ongeschikt voor gras. Andere planten zullen altijd beter groeien. In plaats van een lelijk gazon, leg je hier beter een prachtige schaduwborder aan met bijvoorbeeld fraaie vrouwenmantel of bosanemoon.

o Ligt jouw tuin op zandgrond, bijvoorbeeld in de Veluwe, dan is mos tussen het gras volstrekt normaal. Op zandgrond groeit het gras wat schrieler. Mos krijgt daardoor meer kansen. Leer leven met mos. Het is mooi. Houd je er echt niet van, haal dan de grote stukken mos weg (met een verticuteerhark) en zaai opnieuw gras in op de kale plekken.

o Geen zandgrond en naast mos ook veel madeliefjes, weegbree en kruipende boterbloem? Blijft het regenwater staan? Dan is de bodem verdicht. Er werd waarschijnlijk al flink gespeeld op dit gazon. Door te beluchten verhelp je het probleem. Neem een woelvork of spivork, steek die in de grond en beweeg wat heen en weer. Zo kan er meer lucht in de grond.

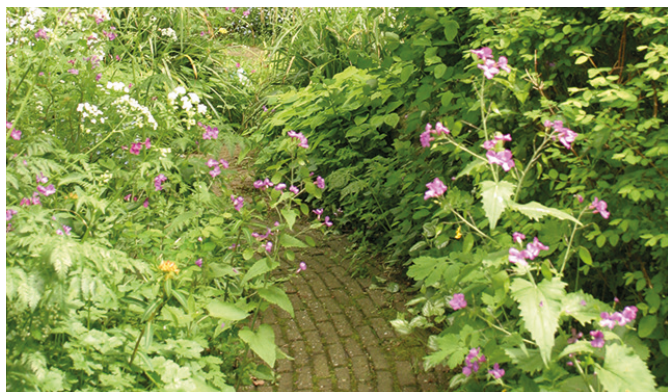
o Geen zandgrond, het regenwater loopt netjes weg, en toch veel mos? Vermoedelijk is de bodem te zuur. Laat een bodemanalyse uitvoeren om de pH (zuurheidsgraad) te kennen. Vraag daarvoor een bodemkundig lab. Sommige laboratoria bieden een beperkte analyse aan, van enkel pH. De analyse toont aan of een lichte bekalking nodig is. Doe dat in het najaar of het vroege voorjaar. Alléén in deze omstandigheden is bekalken nuttig. Bekalk nooit zonder eerst een pH-analyse te laten doen. Overbekalking kan je niet terugschroeven.

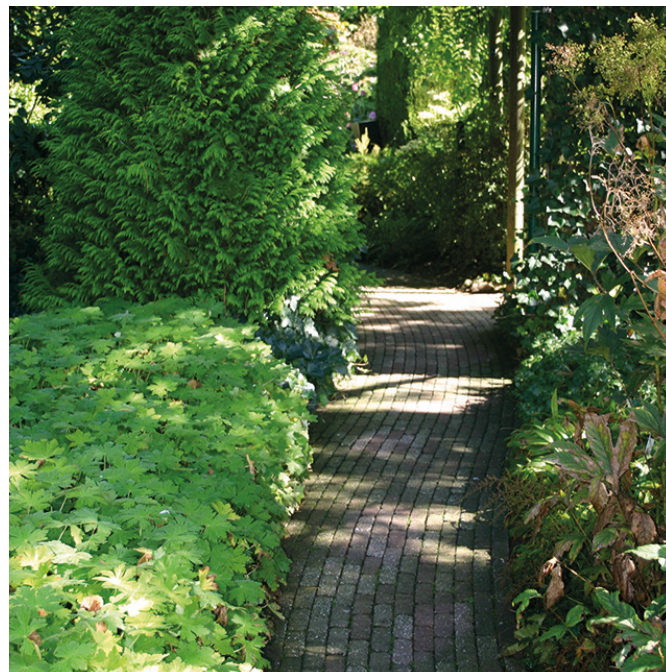
Harken is helemaal out!

o Vergeet de ijle border met één plantje per meter en kale, geharkte grond ertussen. Kale grond is fout. Het is niet de bedoeling dat je blijft harken in een border. Een border moet dichtgroeien. Als jouw border nog kale grond vertoont, is nu het moment aangebroken om bij te planten. Een border leg je aan in april. Ook gaatjes opvullen doe je in april.

o Een zonnborder leg je aan in de volle zon. Welke planten je het best kiest, hangt af van het bodemtype dat je hebt in de tuin en de bloeihoogte die je wilt. Bijvoorbeeld wilde marjolein of duizendblad op lichte grond, gewone margriet op zware grond. Zorg voor een geschikte plantdichtheid vanaf de aanplant: drie tot vijf planten per vierkante meter. Na twee tot drie jaar is de border volledig dichtgegroeid en heb je minder werk: ongeveer drie keer wieden per seizoen. Wieden wil zeggen dat je de ongewenste plantengroei verwijdert. In de zonnborder zullen dat vooral grassen zijn. Trek ze uit. Paardenbloemen, ridderzuring en akkerdistel hebben flinke penwortels. Die steek je uit met een penwortelsteker.

o Een schaduwborder straalt de sfeer uit van een open plek in het bos. De plantenkeuze is afhankelijk van de bodem. Bijvoorbeeld fraaie vrouwenmantel op lichte grond, herfstanemoon op zware grond. Zorg voor een juiste plantdichtheid vanaf de aanplant: drie tot vijf planten per vierkante meter. Na twee jaar is de border dichtgegroeid en hoef je niet veel meer te wieden. Een schaduwborder vraagt weinig beheer: een tot twee keer wieden per seizoen. Je zult vooral zaailingen van bomen moeten weghalen (berk, esdoorn, eik). Doe dat minstens een keer per jaar. Anders worden ze te groot om ze met de hand uit te trekken.

o Een bosje of struikengordel zorgt voor diversiteit in de tuin. Allerlei dieren vinden er voedsel en een schuilplaats. Als de bomen en struiken volledig mogen uitgroeien, vormen ze een mooi geheel en bedekken ze de bodem met schaduw en een strooisellaag. Er zal nauwelijks ongewenste kruidgroei optreden.

Het duurt wel enkele jaren voor het zover is. Zolang de struiken klein zijn en nog niet sluiten, valt er licht op de bodem en zullen er kruidachtige planten groeien. Plant een mooie en geschikte kruidlaag aan. Gewenste plantengroei voorkomt ook hier weer de ongewenste. De eerste jaren zullen dat planten zijn die van de zon houden. Naarmate de struiken en bomen groeien, vermindert het zonlicht op de bodem. De zonminnende planten zullen verdwijnen. Plant dan schaduwplanten bijvoorbeeld valse salie op droge lichte grond, en lievevrouwebedstro op vochtige grond.

Meer informatie

www.onkruidvergaat.nl
www.velt.nu/plantenzoeker
www.velt.nu/zonder-pesticiden
www.vmm.be/mijn-gifvrije-tuin

Colofon

Met de kaarten ontwikkeld in het toolboxproject wil het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met een eenduidige boodschap zowel professionele gebruikers buiten de land- en tuinbouw als particulieren ondersteunen bij het chemievrij groenbeheer en het verminderen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu. Er zijn kaarten beschikbaar met maatregelen voor de verschillende situaties.

December 2018. www.onkruidvergaat.nl